

УДК 351.75.14

Купрійчук В. М.

д. держ. упр., професор,
професор кафедри права та публічного управління,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

Клочко А. А.

д. філос. публічного управління та адміністрування,
доцент кафедри права та публічного управління,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

**ДЕРЖАВНА ГУМАНІТАРНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНСЬКИХ
УРЯДІВ У ДОБУ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ
1917-1920 РР.: ПОВЧАЛЬНИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Гуманітарний розвиток в Україні у 1917–1920 рр. був одним з інструментів розвитку громадянського суспільства, впровадження якого сприяло створенню умов для відкритого і прозорого державного управління. Державна гуманітарна стратегія українських урядів ґрунтувалася на гуманістичних ідеалах, світоглядних орієнтирах і культурних традиціях українського народу, загальнолюдських цінностях та універсальних стандартах прав людини, окреслених в Універсалах Української Центральної Ради (далі УЦР), Конституції Української Народної Республіки, “Грамоті до всього українського народу” і “Законах про тимчасовий державний устрій України” Гетьманату П.Скоропадського, Законі “Про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської монархії” Західноукраїнської Народної Республіки (далі ЗУНР), “Декларації” Директорії УНР та ухваленому 22 січня 1919 р. Акті про Злуку УНР і ЗУНР [1].

Гуманітарна політика українських урядів 1917–1920 рр. визначається нами як система теоретичних підходів, поглядів і заходів, що їх дотримувались і здійснювали тодішні лідери українського національного руху з метою створення умов для подолання негативних наслідків тривалого духовного гноблення українства царським самодержавством, його русифікаторської українофобської політики та сприяння розвитку національної культури, освіти, науки й інших гуманітарних галузей.

Концепція гуманітарного розвитку доби державотворення 1917–1920 рр. визначається нами як система наукових поглядів, що має своєю метою теоретичну реконструкцію моделі розвитку гуманітарних галузей (освіти, науки, культури тощо) в зазначений період включно з реконструкцією управлінської складової цієї моделі [2]. Незважаючи на стрімкий розвиток протягом 1917–1920 рр. гуманітарної сфери та вагомий внесок урядів УНР, Гетьманату та ЗУНР, у її трансформацію, нерозв’язаними залишалася низка проблем: 1) вдосконалення нормативно-правової і методологічної бази, що давало б змогу органам державної влади та органам місцевого самоврядування, громадським організаціям, суб’єктам господарювання та окремим громадянам максимально впливати на гуманітарні процеси і водночас повноцінно використовувати надані ними можливості в суспільному житті; 2) неврегульованість на законодавчому рівні питання надання культурних послуг, а також умов активної співпраці держави і громадянського суспільства; 3) відсутність інтегрованої системи розвитку національної гуманітарної сфери та належної управлінської взаємодії в реалізації гуманітарної політики органів державної влади та органів місцевого самоврядування; 4) низька якість та недостатня кількість професійних кадрів, які забезпечували громадян освітніми та культурними послугами; 5) недостатній рівень обізнаності більшості державних службовців та представників місцевого самоврядування в українознавстві зокрема у знанні української мови тощо; 6) повільність процесів українізації в органах державної влади та місцевого самоврядування; 7) відсутність єдиних стандартів та регламентів функціонування системи документообігу в органах

державної влади та гуманітарній сфері, зокрема, адаптованих до того дня; 8) недостатність необхідних фінансових та матеріально-технічних ресурсів і ефективного механізму їх використання [3, 4, 5].

Методологічною основою налагодження взаємодії між українськими урядами 1917–1920 рр. та органами місцевого самоврядування, громадянами і суб’єктами господарювання повинен був стати суспільно-культурний діалог, як передумова здійснення цілісної системної взаємодії всіх причетних до розвитку гуманітарної сфери суб’єктів політичного життя країни. Тільки в такому рівноправному діалозі можна домогтися максимального врахування інтересів та потреб громадян у гуманітарній сфері та ефективно реалізувати прийняті в умовах консенсусу управлінські рішення, що передбачає рівну відповідальність учасників за втілення у життя намічених кроків [6].

Список літератури

1. Купрійчук В. М. Гуманітарна політика українських урядів у добу національної революції (1917–1920 рр.) : монографія. Київ, 2014. 378 с.
2. Купрійчук В. М. Гуманітарний розвиток Української Держави в добу П. Скоропадського. Київ: Вісн. НАДУ. Вип. 4, 2011. 247 с.
3. Купрійчук В. М. Культурний розвиток українського суспільства в 1917-1920 рр. Аналітика і влада: журн. експерт.-аналіт. матеріалів і наук. пр. Ін-ту пробл. держ. упр. та місц. самовряд. Київ : НАДУ, 2011. № 3. 316 с.
4. Купрійчук В. М. Політика культурного розвитку в історії українського державотворення (1917-1920 рр.). Київ : Зб. наук. пр. НАДУ, 2011. № 1. 260 с.
5. Купрійчук В. М. Державне управління гуманітарним розвитком національних меншин в Україні у добу національної революції (1917-1920 рр.). Київ: Вісн. НАДУ, 2012. 239 с.
6. Купрійчук В. М. Внесок вітчизняних та зарубіжних дослідників у з’ясування проблем державної гуманітарної політики українських урядів 1917-1920 рр. Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. Вип. 4 (56). 228 с.

СЕКЦІЯ 10 || ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
SECTION 10 || LEGAL PROVISION OF STATE ADMINISTRATION AND
LOCAL SELF-GOVERNMENT

УДК 351.75.14

Купрійчук В. М.

д. держ. упр., професор,
професор кафедри права та публічного управління,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

Клочко А. А.

д. філос. публічного управління та адміністрування,
доцент кафедри права та публічного управління,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ГУМАНІТАРНИМ РОЗВИТКОМ УКРАЇНСЬКИХ
УРЯДІВ ДОБИ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ (1917–1920 РР.)**

Державно-управлінські гуманітарні процеси, що відбувалися в Україні за доби національної революції 1917-1920 рр. являли собою визначне явище в українській історії. Саме ця доба ознаменувалася кардинальною перебудовою суспільно-політичного і культурного життя України на національних державно-управлінських засадах, що стало можливим після падіння російського самодержавства. Гуманітарна сфера не лише була втягнута в орбіту цих перетворень, а й більше того – саме тут формувалася духовна основа процесу національного самовизначення, потужна рушійна сила всього комплексу суспільних та управлінських трансформацій [1, 2, 6].

Реалізація державної політики гуманітарного розвитку, яка впроваджувалася протягом 1917-1920 рр., складалася з трьох основних етапів.

На першому етапі (березень 1917- квітень 1918 рр.) Українською Центральною Радою передбачалося: окреслення політико-правових і гуманітарних позицій, визначення мети і завдання української

державності; ствердження суверенітету народу і суверенітету держави, національної самоідентифікації українців; забезпечення основних прав людини в усіх складових суспільного життя передусім в гуманітарній сфері; децентралізації державного управління та фінансів у галузях освіти, науки, культури; забезпечення прозорості використання державних коштів; розподіл гуманітарних функцій між окремими органами державної влади; створення єдиної загальнодержавної системи переведення діловодства на українську мову; українізація судового та адміністративно-державного апарату; розроблення необхідної нормативно-правової та гуманітарної бази, зокрема щодо відродження української мови, освіти, культури, створення широкої мережі національних вищих, загальноосвітніх і спеціальних навчальних закладів, культурно-освітніх установ, збільшення кількості українських періодичних видань тощо [1, 2, 3, 6].

На другому етапі (квітень – грудень 1918 р.) Гетьманом Української Держави П.Скоропадського планувалося забезпечити: створення сприятливих умов для залучення громадських організацій до управління державними справами в реалізації гуманітарної політики; впровадження в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування типових організаційних рішень у сфері гуманітарного розвитку; трансформацію законодавчо-гуманітарного процесу; послідовну конкретну державно-управлінську позицію гуманітарної розбудови; нормативно-правову, фінансово-матеріальну й організаційну бази для розвитку гуманітарної сфери; розробку концепції державного будівництва початкової, середньої та вищої освіти; створення Української Академії наук як осередку наукових знань і фундаментальних досліджень тощо [1, 3, 4, 7].

На третьому етапі (грудень 1918-1920 рр.) Директорія УНР та Західноукраїнська Народна Республіка передбачали забезпечити: формування правових засад гуманітарної політики на принципах гуманізму та демократизму, глибокій повазі до прав людини і національних меншин, врахуванні соціальних і гуманітарних потреб населення; українізацію адміністративно-державного апарату; реалізацію нової концепції державного управління системою освіти; удосконалення державної політики у сфері культури і мистецтва; концептуалізацію підходів до українізації галузей освіти, науки,

культури; удосконалення регулювання мовних прав національних меншин; реалізацію права населенням на отримання інформації; реорганізацію системи державного управління дошкільного виховання дітей; здійснення фінансово-матеріальної підтримки українського книговидання; модернізацію державної політики у сфері збереження та охорони культурної спадщини, різних видів пам’яток тощо [1, 7].

У підсумку ці заходи мали забезпечити духовне відродження нації, створення потужної інтелектуальної основи українського державотворення.

Список літератури

1. Купрійчук В. М. Гуманітарна політика українських урядів у добу національної революції (1917–1920 рр.) : монографія. Київ, 2014. 378 с.
2. Купрійчук В. М. Гуманітарний розвиток Української Держави в добу П. Скоропадського. Київ: Вісн. НАДУ, 2011. Вип. 4. 247 с.
3. Купрійчук В. М. Культурний розвиток українського суспільства в 1917-1920 рр. Аналітика і влада: журн. експерт.-аналіт. матеріалів і наук. пр. Ін-ту пробл. держ. упр. та місц. самовряд. Київ : НАДУ, 2011. № 3. 316 с.
4. Купрійчук В. М. Політика культурного розвитку в історії українського державотворення (1917-1920 рр.). Київ : Зб. наук. пр. НАДУ, 2011. № 1. 260 с.
5. Купрійчук В. М. Державне управління гуманітарним розвитком національних меншин в Україні у добу національної революції (1917-1920 рр.). Київ: Вісн. НАДУ, 2012. 239 с.
6. Купрійчук В. М. Законотворча діяльність Центральної Ради у сфері гуманітарної політики (березень 1917 – квітень 1918 року). Державне управління: теорія та практика: Електрон. фах. вид. Київ : НАДУ, 2012. № 1. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej15/index.htm>
7. Купрійчук В. М. Нормативно-правове регулювання гуманітарної політики в добу Гетьманату (квітень-грудень 1918 р.). Аналітика і влада: журн. експерт.-аналіт. матеріалів і наук. пр. Ін-ту пробл. держ. упр. та місц. самоврядування. Київ : НАДУ, 2012. № 5. 284 с.